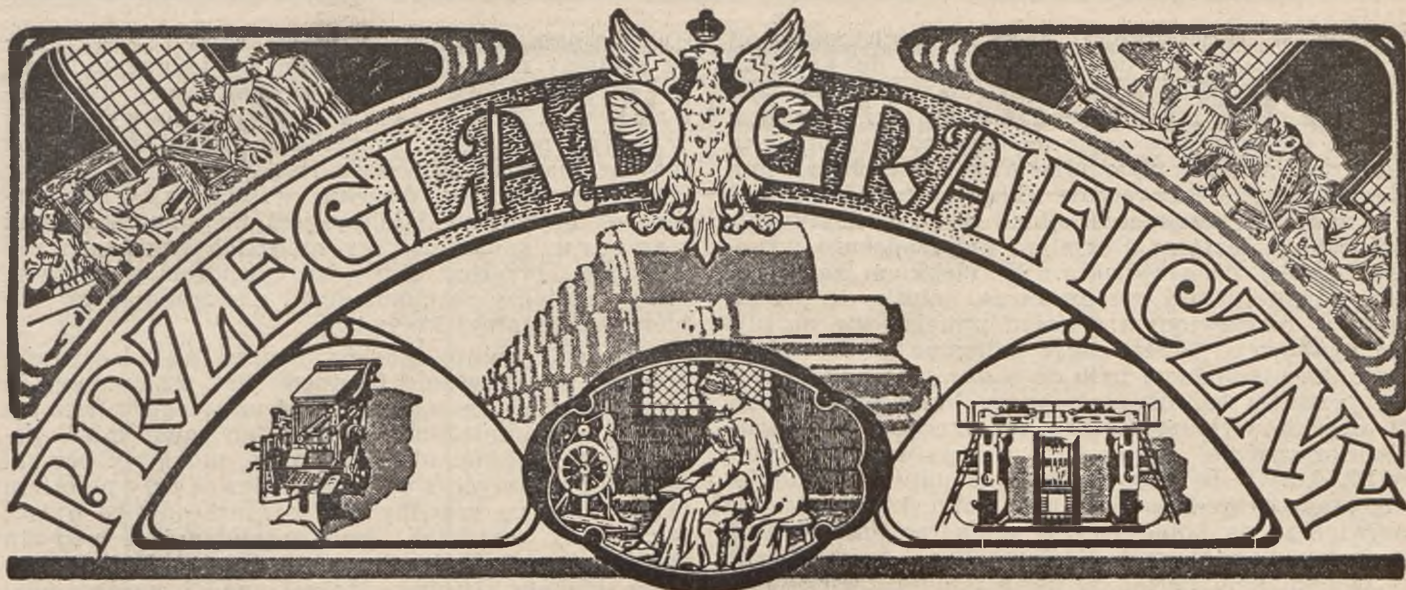
Nr. 37. Poznań, dnia 12 września 1925. Rocznik 6.

Organ Związku Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią z siedzibą w Poznaniu.
Organ Stowarzyszenia Drukarzy i pokrewnych zawodów Polski Zachodniej z siedzibą w Poznaniu.

Komunikaty
Związku Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią z siedzibą w Poznaniu.

Umieściliśmy w gazetach codziennych następujący komunikat:

Położenie wydawnictw gazetowych.

Gdy w lutym 1924 r. marka polska się ustabilizowała, ustalono również chwiejne dotychczas ceny za wszelkie wydawnictwa w tem przekonaniu, że i ceny za materjały i surowce nie ulegną poważniejszym zmianom, co ułatwiłoby przemysłowi graficznemu powrót do normalnych stosunków i pozwoliło temsamem na konieczną rozbudowę wydawnictw w myśl postępu czasu. Poważne zmiany w cenach za surowce i robociznę, jakie w międzyczasie zaszły, zmuszają nas dziś do zajęcia stanowiska wobec tych objawów, ażeby wydawnictwom umożliwić przetrwanie obecnego ciężkiego położenia ekonomicznego i zapewnić im dalszy byt. Rewizja kosztów produkcji wykazała wzrost robocizny, uzyskanej częściowo z powodu podrożenia artykułów pierwszej potrzeby, a częściowo przez posunięcie się aż do strajku, od lutego 1924 r do dziś o 58 %. W mniejszej mierze, lecz również dość poważnie, podrożał papier, którego cena wzrosła do dziś o 25½ %. Oprócz tych dwóch najważniejszych czynników podrożały i wszystkie inne artykuły w zakres potrzeb drukarskich wchodzące. Utrzymanie cen za wydawnictwa, ustalonych z początkiem roku ubiegłego udało nam się dzięki racjonalnej gospodarce i wysiłkom do chwili obecnej. Główny Zarząd, powodowany nawoływaniem swych członków już od kilku miesięcy do rewizji i naprawy tychże, zgodził się po długich rozważaniach i dokładnych badaniach na podwyższenie cen za gazety, począwszy od dnia 1 października rb.

Poczuwamy się do obowiązku, sprawę powyższą w prawdziwem jej świetle przedstawić, i mamy nadzieję, że wśród wszystkich czytelników znajdziemy wyrozumienie dla tej najważniejszej gałęzi naszego przemysłu, która do kroku niniejszego zmuszona jest trudną koniecznością i troską o byt polskich wydawnictw.

Związek Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią
Sekcja Wydawnicza.

Druk offsetowy.

(Dokończenie.)

Co do oryginałów, obojętnem jest, czy wykonane są w rysunku piórowym, kredą lub tuszą. Najodpowiedniejsze są płasko zobrazowane, które całości dają pewną miękkość.

Przenoszenie oryginałów na płytę offsetową nastąpić może przez bezpośrednie kopjowanie zapomocą negatywu, z wyłączeniem fotografji wedle sposobów manipulacyjnych „Manul“ Ullmanna w Zwickau, „Wincor“ i „Typon“ towarzystwa akcyjnego dla przemysłu graficznego w Bernie *). Jestto rodzaj prześwietlenia zapomocą ramy kopjowej, przez które osiągamy wielkość oryginalną obrazu lub rysunku.

Chcąc oryginał obrazu zmniejszyć lub powiększyć, osiągamy to zapomocą fotografji. Do wykonania tego stoją nam do dyspozycji najrozmaitsze sposoby druku manipulacyjnego i to: „Obral“ Brandstettera, „Helioplan“ Brockhausa, „Rodar“ C. G. Rödera, „Offbu“ C. G. Neumanna i „Bresma“ M. Breslauera, wszystko firmy lipskie **). Następnie mamy jeszcze sposób „Chromofoto“ Klimscha & Co. we Frankfurcie, „Zellon“ towarzystwa zellograficznego w Berlinie i „Heliochromo“ Huhn

*) Manulverfahren v. Ullmann in Zwickau, Wincorverfahren und Typonverfahren der A.-G. für Graphische Industrie in Bern.

**) Obraldruck v. O. Brandstetter, Helioplandruck v. Brockhaus, Rodardruck v. C. G. Röder, Offbudruck v. M. Breslauer, Leipzig.

i Syna w Hamburgu.*) Każry z tych sposobów wykonania ma swe dodatnie strony i da każdemu fachowcowi możność osiągnięcia dobrego przedruku.

Wspomnieć musimy jeszcze o nowości, która jest bardzo obiecującą w razie użycia przenoszenia druku z pisma na płytę offsetową. Dotychczas musiano maszyną lub ręcznie układ odstawić, po skorygowaniu i przejrzeniu oddać w ręce maszynisty, który po należytem i czystem przyrządzeniu wykonał odbitkę do przedruku. Nie lekkiem zadaniem było również i dla przedrukarza, odbitkę tę przepisowo w rozstawionym arkuszu umiejscowić na płycie cynkowej. Dalej, chcąc osiągnąć czysty obraz czcionki, niezbędnem było do tego pismo nowe i czysty przedruk bez drugostronnego tłoku na papierze, co obecnie wykonać można zapomocą nowowynalezionego aparatu „Wendum" towarzystwa „Wendum" w Lipsku.**) By zapobiec zbyt zmudnej i utrudnionej pracy przyrządzenia i przedruku, które to prace największą są bolączką dla drukarza offsetowego, skonstruowano przez towarzystwo poligraficzne w Laupen koło Berna***) nową maszynę wierszową, mającą tastaturę podobną do tejże u maszyny do pisania; maszyna ta przenosi pismo zupełnie wzorowo i czysto wprost na papier kopjowy podług sposobu „Typon". Korekty tutaj nie są podobno utrudnione.

Jeżeli się sprawdzi powyższe, o czem się rozpisują w pismach fachowych niemieckich, natenczas oczekiwany jest przewrót nietylko w druku offsetowym, ale i w druku wklęsłym i płaskim.

Płyta cynkowa offsetowa umożliwia również artystom-rysownikom bezpośredniego rysowania kredą lub tuszą, np. plakatu, dalej należytego rozstawienia arkusza w oryginale. Jedno i drugie upraszcza prace wstępne do druku.

Chcąc wykonać druki wielobarwne, natenczas dostosujemy do tego sposób chromolitografji, tj. zdjęcie bez pryzmatu; litograf wykon. starannie retuszę pozytywną, jednakże obfitszą w kontrastach aniżeli dla druku płaskiego, z nim ręka w rękę idzie praca fotografa swem zdjęciem kreskowem, następnie litografa dalszem opracowaniem i wykonaniem płyt barwnych zapomocą kamienia litograficznego. Następuje jeszcze bardzo staranna praca przedrukarza, która łączy w sobie nadruk na kamieniu i przedruk na płytę cynkową, wszystko to są warunki wstępne do osiągnięcia należytego druku offsetowego.

Przychodzimy teraz do samej prasy offsetowej, z której posiadamy trzy gatunki i to: offsetowa rotacyjna do gazet z użyciem papieru rotacyjnego, dalej offsetowa cylindrowa, najwięcej rozpowszechniona dla druku rotacyjno-płaskiego z aparatem do nakładania, a jako ostatnia offsetowa pośpieszna systemu „Rubens" dla prac najwybredniejszych. Dalej wymienić wypada jeszcze prasę tyglową zupełnie nowego systemu, bez mechanizmu nawadniającego firmy Gross & Kurz w Dreźnie, która dozwala drukowanie na tekturze i drzewie.

———

*) Chromfotoverfahren v. Klimsch & Co., Frankfurt, Zellonverfahren der Zellographischen Gesellschaft in Berlin, Heliochromverfahren v. Huhn & Sohn, Hamburg.

**) Konterapparat „Wendum" der Wendum-Gesellschaft, Leipzig.

***) Zeilendruckmaschine der Polygraphischen Gesellschaft in Laupen.

Nie jest zamiarem naszym omówić poszczególne systemy maszyn tych, zaznaczyć jednak musimy, że wielkie formaty druków przy nakładach wielkich nadają się tylko do wykonania w jednym kolorze, przyczem w rachubę weszłaby jedynie maszyna offsetowa rotacyjna.

Jeżeli chodzi o druki wielobarwne, natenczas najodpowiedniejszy jest format średni papieru, ponieważ przy szerokich formatach papier przez przejście pomiędzy cylindrem gumowym, dalej pomiędzy mechanizmem nawadniającym nabiera ewentualnej krzywizny.

Zwrócić uwagę musimy jeszcze na właściwości papieru offsetowego. Błędnem jest mniemanie, że każdy papier się nadaje do druku tego. Jak już wzwyż wspomnieliśmy, papier ten musi mieć powierzchnię łączną, nie musi pylić, musi być bez zagłębień powstałych z wilgoci, ponieważ przy przejściu przez maszynę rzuciłby fałdy; musi on być o tyle suchy, by zaniechać jego rozszerzenia z powodu przejścia przez mechanizm nawadniający. W każdym razie drukarz offsetowy dobrze znać i zważać musi na linję biegu papieru przez maszynę. Przy zamówieniach specjalnie zwrócić trzeba uwagę na to, że papier tenże przeznaczony jest do druku offsetowego.

Powód druku niewyraźnego, szarego lub zamazanego leży po większej części w wyborze papieru nieodpowiedniego, ponieważ wszelkie pył i nieczystości papieru przechodzą na płytę gumową, dalej cynkową, następnie na wałki farbowe i rozcieracze, w rezultacie tego tworzy się jakaś mieszanina, którą nie można już nazwać farbą. Zmusza nas to nieraz do nowego przedruku i mycia wałków, co powoduje stratę czasu. Papier nie może również zawierać w sobie takich pierwiastków chemicznych, któreby działały trawiąco na płytę cynkową, przez co obraz druku traciłby na wyrazistości.

Nie mniej baczną uwagę zwrócić musimy na płytę gumową. Jest ona nieomal najgłówniejszym czynnikiem całego przebiegu druku, jest jakoby sercem i jądrem druku offsetowego. Z powodu wielkiej drogości płyty gumowej należy obchodzić się z nią jak najsumienniej, przechować ją na miejscu chłodnem lecz wietrznem. Do każdej maszyny trzeba mieć w pogotowiu przynajmniej trzy płyty gumowe.

Dla uzupełnienia powyższego nadmieniamy, że farba do druku offsetowego specjalnie musi być sporządzona; musi ona mieć 5—10 procent więcej zawartości barwiku aniżeli inne. Jeżeli sobie przedstawimy przebieg rozcierania jej pośrednio i przez mechanizm nawadniający, natenczas przekonujemy się, że nawet przy wielkich płaszczyznach druku bardzo minimalnie i oszczędnie ją zużyjemy.

Trzy czynniki, tj.: dobrze klejony papier, odpowiednia pielęgnacja gumy i dobra farba gwarantują nam wykonanie dobrego, beznagannego druku offsetowego.

Jednakże niewolno nam jednej rzeczy przeoczyć, to jest: beznagannej czystości nietylko przy maszynie, ale i w ubikacjach drukarni i litografji. Drukarz offsetowy całe swoje jestestwo poświęcić musi maszynie i pracy!

Prasa offsetowa należy do rzędu maszyn specjalnych; wymaga ona od drukarza zupełnego znawstwa nietylko mechanizmu, ale również i wszelkich tajników wykonania druku beznagannego.

Tabelka przeliczenia wierszy pisanych na drukowane.

	Jeżeli 2 wiersze pisane dają drukowanych				Jeżeli 3 wiersze pisane dają drukowanych				Jeżeli 4 wiersze pisane dają drukowanych				Jeżeli 5 wierszy pisanych daje drukowanych			
nateneczas dają	3	4	5	6	2	4	5	6	2	3	5	6	2	3	4	6
6	9	12	15	18	4	8	10	12	3	4 1/2	7 1/2	9	2 2/5	3 3/5	4 4/5	7 1/5
7	10 1/2	14	17 1/2	21	4 2/3	9 1/3	11 2/3	14	3 1/2	5 1/4	8 3/4	10 1/2	2 4/5	4 1/5	5 3/5	8 2/5
8	12	16	20	24	5 1/3	10 2/3	13 1/3	16	4	6	10	12	3 1/5	4 4/5	6 2/5	9 3/5
9	13 1/2	18	2 1/2	27	6	12	15	18	4 1/2	6 3/4	11 1/4	13 1/2	3 3/5	5 2/5	7 1/5	10 4/5
10	15	20	25	30	6 2/3	13 1/3	16 2/3	20	5	7 1/2	12 1/2	15	4	6	8	12
11	16 1/2	22	27 1/2	33	7 1/3	14 2/3	18 1/3	22	5 1/2	8 1/4	13 3/4	16 1/2	4 2/8	6 3/5	8 4/5	13 1/5
12	18	24	30	36	8	16	20	24	6	9	15	18	4 4/5	7 1/5	9 3/5	14 2/5
13	19 1/2	26	32 1/2	39	8 2/3	17 1/3	21 2/3	26	6 1/2	9 3/4	16 1/4	19 1/2	5 1/5	7 4/5	10 2/5	15 3/5
14	21	28	35	42	9 1/3	18 2/3	23 1/3	28	7	10 1/2	17 1/2	21	5 3/5	8 2/5	11 1/5	16 4/5
15	22 1/2	30	37 1/2	45	10	20	25	30	7 1/2	11 1/4	18 3/4	22 1/2	6	9	12	18
16	24	32	40	48	10 2/3	21 1/3	26 2/3	32	8	12	20	24	6 2/5	9 3/5	12 4/5	19 1/5
17	25 1/2	34	42 1/2	51	11 1/3	22 2/3	28 1/3	34	8 1/2	12 3/4	21 1/4	25 1/2	6 4/5	10 1/5	13 3/5	20 2/5
18	27	36	45	54	12	24	30	36	9	13 1/2	22 1/2	27	7 1/5	10 4/5	14 2/5	21 3/5
19	28 1/2	38	47 1/2	57	12 2/3	25 1/3	31 2/3	38	9 1/2	14 1/4	23 3/4	28 1/2	7 3/5	11 2/5	15 1/5	22 4/3
20	30	40	50	60	13 1/3	26 2/3	33 1/3	40	10	15	25	30	8	12	16	24
21	31 1/2	42	52 1/2	63	14	28	35	42	10 1/2	15 3/4	26 1/4	31 1/2	8 2/5	12 3/5	16 4/5	25 1/5
22	33	44	55	66	14 2/3	29 1/3	36 2/3	44	11	16 1/2	27 1/2	33	8 4/5	13 1/5	17 3/5	26 2/5
23	34 1/2	46	57 1/2	69	15 1/3	30 2/3	38 1/3	46	11 1/2	17 1/4	28 3/4	34 1/2	9 1/5	13 4/5	18 2/5	27 3/5
24	36	48	60	72	16	32	40	48	12	18	30	36	9 3/5	14 2/5	19 1/5	28 4/5
25	37 1/2	50	62 1/2	75	16 2/3	33 1/3	41 2/3	50	12 1/2	18 3/4	31 1/4	37 1/2	10	15	20	30
26	39	52	65	78	17 1/3	34 2/3	43 1/3	52	13	19 1/2	32 1/2	39	10 2/5	15 3/5	20 4/5	31 1/5
27	40 1/2	54	67 1/2	81	18	36	45	54	13 1/2	20 1/4	33 3/4	40 1/2	10 4/5	16 1/5	21 3/5	32 2/5
28	42	56	70	84	18 2/3	37 1/3	46 2/3	56	14	21	35	42	11 1/5	16 4/5	22 2/5	33 3/5
29	43 1/2	58	72 1/2	87	19 1/3	38 2/3	48 1/3	58	14 1/2	21 3/4	36 1/4	43 1/2	11 3/5	17 2/5	23 1/5	34 4/5
30	45	60	75	90	20	40	50	60	15	22 1/2	37 1/2	45	12	18	24	36
31	46 1/2	62	77 1/2	93	20 2/3	41 1/3	51 2/3	62	15 1/2	23 1/4	38 3/4	46 1/2	12 2/5	18 3/5	24 4/5	37 1/5
32	48	64	80	96	21 1/3	42 2/3	53 1/3	64	16	24	40	48	12 4/5	19 1/5	25 3/5	38 2/5
33	49 1/2	66	82 1/2	99	22	44	55	66	16 1/2	24 3/4	41 1/4	49 1/2	13 1/5	19 4/5	26 2/5	39 3/5
34	51	68	85	102	22 2/3	45 1/3	56 2/3	68	17	25 1/2	42 1/2	51	13 3/5	20 2/5	27 1/5	40 4/5
35	52 1/2	70	87 1/2	105	23 1/3	46 2/3	58 1/3	70	17 1/2	26 1/4	43 3/4	52 1/2	14	21	28	42
36	54	72	90	108	24	48	60	72	18	27	45	54	14 2/5	21 3/5	28 4/5	43 1/5
37	55 1/2	74	92 1/2	111	24 2/3	49 1/3	61 2/3	74	18 1/2	27 3/4	46 1/4	55 1/2	14 4/5	22 1/5	29 3/5	44 2/5
38	57	76	95	114	25 1/3	50 2/3	63 1/3	76	19	28 1/2	47 1/2	57	15 1/5	22 4/5	30 2/5	45 3/5
39	58 1/2	78	97 1/2	117	26	52	65	78	19 1/2	29 1/4	48 3/4	58 1/2	15 3/5	23 2/5	31 1/5	46 4/5
40	60	80	100	120	26 2/3	53 1/3	66 2/3	80	20	30	50	60	16	24	32	48
41	61 1/2	82	102 1/2	123	27 1/3	54 2/3	68 1/3	82	20 1/2	30 3/4	51 1/4	61 1/2	16 2/5	24 3/5	32 4/5	49 1/5
42	63	84	105	126	28	56	70	84	21	31 1/2	52 1/2	63	16 4/5	25 1/5	33 3/5	50 2/5
43	64 1/2	86	107 1/2	129	28 2/3	57 1/3	71 2/3	86	21 1/2	32 1/4	53 3/4	64 1/2	17 1/5	25 4/5	34 2/5	51 3/5
44	66	88	110	132	29 1/3	58 2/3	73 1/3	88	22	33	55	66	17 3/5	26 2/5	35 1/5	52 4/5
45	67 1/2	90	112 1/2	135	30	60	75	90	22 1/2	33 3/4	56 1/4	67 1/2	18	27	36	54
46	69	92	115	138	30 2/3	61 1/3	76 2/3	92	23	34 1/2	57 1/2	69	18 2/5	27 3/5	36 4/5	55 1/5
47	70 1/2	94	117 1/2	141	31 1/3	62 2/3	78 1/3	94	13 1/2	35 1/4	58 3/4	70 1/2	18 4/5	28 1/5	37 3/5	56 2/5
48	72	96	120	144	32	64	80	96	24	36	60	72	19 1/5	28 4/5	38 2/5	57 3/5
49	73 1/2	98	122 1/2	147	32 2/3	65 1/3	81 2/3	98	24 1/2	36 3/4	61 1/4	73 1/2	19 3/5	29 2/5	39 1/5	58 4/5
50	75	100	125	150	33 1/3	66 2/3	83 1/3	100	25	37 1/2	62 1/2	75	20	30	40	60
60	90	120	150	180	40	80	100	120	35	45	75	90	24	36	48	72
70	105	140	175	210	46 2/3	93 1/3	116 2/3	140	30	52 1/2	87 1/2	105	28	42	56	84
80	120	160	200	240	53 1/3	106 2/3	133 1/3	160	40	60	100	120	32	58	64	96
90	135	180	225	270	60	120	150	180	45	67 1/2	112 1/2	135	36	54	72	108
100	150	200	250	300	66 2/3	133 1/3	166 2/3	200	50	75	125	150	40	60	80	120

Przy szybkim rozwoju prasy offsetowej nie zdołano wykwalifikować dostatecznych sił do obsługi tejże. Najodpowiedniejsze są siły młode, które naukę swą ukończyły przy kamienio- i przedruku, również przy druku wklęsłym i płaskim. Nie ustawają skargi na brak wyszkolonych drukarzy offsetowych, byłoby więc polecenia godnem urządzić specjalne kursy w naszych szkołach fachowych, których w Polsce niestety na palcach policzyć można; kursy takie mogłyby nam dostarczyć sił odpowiednich, w następstwie czego druk offsetowy swym wyjątkowym rodzajem wykonania, dalej szybkością maszyn, pięknym i miękkim obrazem druku, mniej droższym papierem, coraz więcejby się rozszerzył, nie usuwając pomimo to druk kolorowy typograficzny. Szerokie i wielkie pole wykonania druków naszych w trzech gatunkach, tj. w druku płaskim, wklęsłym i offsetowym otwiera dla wszystkich nowe drogi działania. Jedynie zrozumiałe przydzielenie tej lub owej pracy temu lub owemu systemowi wykonania da również możność drukowi offsetowemu większego i korzystnego rozszerzenia się. *Gr.*

Z chwili bieżącej.

Zrzeszenie Kierowników Zakładów Graficznych na Polskę Zach. z siedzibą w Poznaniu. Następne zebranie odbędzie się w piątek, dnia 18-go września

o godz. 8 wieczorem, w lokalu p. Kozłowskiego przy ul. Fr. Ratajczaka (pasaż Apollo). O komplet członków uprasza Zarząd.

Co na to państwowe zakłady graficzne? Z Warszawy donoszą „Dziennikowi Poznańskiemu": Przedstawiono nam dokument niesłychanego, karygodnego niedbalstwa państwowych zakładów graficznych.

Jeden z oficerów, któremu właśnie wczoraj wypłacono gażę ,znalazł w paczce pięciozłotówek banknot z makulatury.

Pięciozłotówka ta wykończoną jest tylko z jednej strony. Z drugiej — odbito ledwie siatkę i numer B nr. 5245743.

Banknoty, jak wiadomo, drukują się arkuszami. Przyjąć więce trzeba, że conajmniej kilkanaście (jeśli nie więcej) pięciozłotówek z makulatury puszczonych zostało w obieg.

Tego rodzaju niedbalstwo podrywa wartość i powagę polskiego pieniądza. W trudnych dla państwa chwilach przesilenia ekonomicznego jest to przestępstwo, zasługujące na surową karę.

Nowa organizacja polityczna? W Grudziądzu powstać miała nowa organizacja polityczna pod nazwą „Zjednoczenie stanu średniego". Ma ona mieć na celu zorganizowanie drobniejszego kupiectwa i rzemieślników na terenie Pomorza. Tymczasowym prezesem wybrano p. Władysława Grobelnego, prezesa Izby Rzemieślniczej w Grudziądzu. Stronnictwo to wydawać będzie z dniem 15 września własny organ codzienny pod nazwą „Goniec Nadwiślański".

Sprzedaż biblji Gutenberga. Z Klagenfurtu donoszą, że sławna biblja Gutenberga z klasztoru św. Pawła, jeden z rzadkich egzemplarzy sztuki drukarskiej z czasów jej początków, została wystawioną na sprzedaż. Trzytomowa, doskonale zachowana biblja, była własnością klasztoru St. Blasien i przeszła w początkach w. 19 w ręce klasztoru św. Pawła w Karyntji.

Odpowiedzialność Związków Zawodowych za strajk ze złamaniem taryfy. Ponieważ w Niemczech zdarzyły się wypadki organizacji strajków przed ukończeniem terminu, do którego obowiązywała pracodawców i pracobiorców wspólnie przyjęta taryfa płac zarobkowych, przeto powstała kwestja, czy w takim wypadku nie odpowiada materjalnie Zarząd Związku Zawodowego za straty wynikłe dla pracodawców z niedotrzymania warunków umowy taryfowej. Na zasadzie obowiązującego ogólnego prawodawstwa cywilnego w Niemczech (§§ 276 i 278 B. G. B.) za szkody wynikłe z niedotrzymania umowy odpowiada strona, która była powodem zerwania przedwczesnego umowy. Z tego powodu obowiązkiem Zarządu Związku Zawodowego w razie złamania umowy przez część członków danego Związku jest zmusić ich do dotrzymania warunków tejże w całej rozciągłości.

W myśl powyższej interpretacji w ostatnim czasie wydały odpowiednie orzeczenia sądy krajowe w Berlinie i Zgorzelicach i sąd apelacyjny w Hamm.

Wyobrażamy sobie, coby to za gwałt podniosła na sądownictwo polskie nasza prasa radykalno-robotnicza, gdyby tego rodzaju orzeczenia sądowe wydane były w Polsce.

Wzrost cen ołowiu. W lipcu zaznaczył się silny wzrost cen ołowiu, który doszedł do 37,2 sh. za tonnę (w końcu czerwca płacono w Londynie Ł 33,11 sh). Produkcja światowa osłabła, popyt zaś wzrósł, co wróży stałą zwyżkę cen tego kruszcu. — W Ameryce popyt jest wielki, ołów bowiem meksykański eksportuje się prawie wyłącznie do Europy. Import angielski wzrósł o 20 procent, mimo to, popyt miesięcznie dosięga 21 000 tonn. Niemcy zakupują ołów dla poczty.

Wykrycie wytwórni pornograficznych ilustracyj i broszur. Od dłuższego już czasu prowadziły władze policyjne w Warszawie intensywne poszukiwania wydawców pism, broszur, jako też fotografij o treści i z ilustracjami pornograficznemi, które to wydawnictwa szerzyły demoralizację wśród młodzieży.

Ślady śledztwa wskazywały na osobę Mieczysława Iżyckiego, członka towarzystwa filmowego „Paw Film", mieszczącego się przy ul. Marszałkowskiej pod nr. 94.

Obserwacja Iżyckiego ustaliła stałe porozumienie jego z Jerzym Włodarskim, zamieszkałym przy ulicy Nowogrodzkiej pod nr. 37 i Marjanem Wederko, fotografem, zamieszkałym na Pl. Trzech Krzyży pod nr. 12.

Rewizja, dokonana w mieszkaniu wspomnianej trójki, rozsiewającej demoralizację, wydała nadzwyczajne wyniki.

Znaleziono stosy fotografij przedstawiających sceny pornograficzne i około 500 szt. „literatury" ilustrowanej w takim samym charakterze.

Rzeczy te skonfiskowano, zaś truciciele dusz młodzieży będą odpowiadać za nielegalny proceder przed sądem.

PRZEGLĄD PAPIERNICZY

Organ Stowarzyszenia Polskich Kupców Papierniczych w Poznaniu.

Produkcja papieru w Estonji.

Ogólna produkcja estońskich papierni wyniosła w ostatnich latach, w porównaniu z 1913 r. w tonach po 1000 kg:

	1913	1921	1922	1923	1924
gotowych papierów:					
papiernia Północna	11.091	8.301	13.664	14.996	19.165
papiernia Kohila	6.007	3.197	3.334	3.848	4.554
papiernia Johannson	5.463	3.461	4.327	3.774	2.997
papiernia Türi	5.094	3.096	3.653	3.538	3.047
razem	27.655	18.055	24.978	26.156	29.763
suchej masy drzewnej:					
papiernia Północna	731	3.815	5.434	6.074	10.118
papiernia Kohila	2.318	676	1.207	1.729	2.424
papiernia Johannson	—	—	—	—	—
papiernia Türi	2.092	1.065	1.196	672	43
papiernia Venevere i Vendra	626	950	950	954	757
papiernia Joareski, Sannja, Kaunissaar	1.802	1.802	1.802	1.802	1.802
razem	7.569	8.308	10.589	11.231	15.144
suchej celulozy:					
papiernia Północna	11.126	5.665	7.281	9.210	11.968
papiernia Türi	—	—	—	—	—
razem	11.126	5.665	7.281	9.627	13.328

Ogólna produkcja papieru w r. 1925 ma wynieść według przypuszczalnych obliczeń jak niżej:

papier . . . . . 38.000 t.
masa drzewna . . 25.000 t.
celuloza . . . . . 17.000 t.

Papiernia Północna od 1913 roku prawie podwoiła swą produkcję i przez to bardzo się przyczyniła do powiększenia ogólnej produkcji papierów gotowych i masy drzewnej. Przedwojenną produkcję masy drzewnej przekroczyła fabryka papieru Kohila, zaś fabryka „Türi“ przekroczyła swą produkcję celulozy z 1923 r.

Po oddzieleniu się od Rosji Estonji, przemysł papierniczy tej ostatniej popadł w dość trudne położenie, gdyż urządzenia fabryczne, — które nieco odmienne są niż w Europie Zachodniej — przystosowane były do rosyjskiego rynku.

Pozatem Rosja dla ochrony swego przemysłu papierniczego przed konkurencją wprowadziła w życie cła ochronne, tak że przemysł papierniczy Estonji nie mógł konkurować z rynkiem światowym.

Wewnętrzne zapotrzebowanie papieru w tym czasie wynosiło tylko piątą część ogólnej produkcji z r. 1913.

Zniszczenie fabryki Waldhof, która dostarczała niezbędne półfabrykaty, przyczyniło się do pogorszenia sytuacji. Dlatego też po uzupełnieniu urządzeń fabrycznych, w pierwszym rzędzie starano się podnieść produkcję masy drzewnej mechanicznej i celulozy.

Obok dawniejszego rynku rosyjskiego, papier estoński zajął poważne miejsce na rynku światowym. Papier estoński wywożony jest do Anglji, Japonji i Ameryki. Nawet w Sztokholmie poważne pisma ukazują się na papierze estońskim, mimo, że Szwecja w wywozie papieru zajmuje pierwsze miejsce.

W roku 1924 z ogólnej produkcji 30 000 t., dostarczono krajowym konsumentom 5000 t. Wartość ogólna wewnątrz sprzedanego papieru wyniosła 240 milj. marek estońskich. Pozostałe 25 000 tonn papieru, głównie pakowego i gazetowego, wywieziono i osiągnięto za to przeszło 700 miljonów marek estońskich.

Oprócz tego dostarczyły papiernie estońskie koleją przez Narwę do Rosji okrągło 20 000 t. papieru i około 13 000 t. do portów.

Przy produkcji papieru, celulozy i mech. masy drzewnej w Estonji, zatrudnionych było 2138 urzędników i około 4000 robotniczych rodzin.

Zmiany w taryfikacji celnej papieru i bibuły.

Ze względu na to, że taryfa celna nie posiada dokładnej taryfikacji dla papieru (por. 176 p. 6 a, b) oraz dla bibuły do atramentu lub filtrow. (por. 177 p. a, b) z zawartością masy drzewnej, i bez zawartości masy drzewnej, a mianowicie nie podaje minimalnego procentu zawartości masy drzewnej, jaki powinien mieć papier i bibuła opłacające niższe stawki celne, aniżeli papier i bibuła bez zawartości masy drzewnej — zostało opracowane rozporządzenie zaprowadzające odpowiednie zmiany w nomenklaturze por. 176 i 177 tar. cel. Tekst tego rozporządzenia podamy później, po ukazaniu się w dzienniku ustaw R. P.

Targi i wystawy.

Otwarcie Targów Wschodn. Dn. 5. 9. po naboż. w bazylice katedralnej we Lwowie odbyło się otwarcie V. Targów Wschodnich. W uroczystości wzięli udział min. przemysłu i handlu, p. Klarner, min. rolnictwa, p. Janicki, min. kolei, p. Tyszka, szef biura prezydjalnego M. S. Z., p. Grabowski, korpus dyplomatyczny z p. Simiczem na czele, konsulowie w pełnym składzie, p. Calonder, prezes Trybunału Rozjemczego w sprawach Górnośląskich, prezydent miasta Warszawy, p. Jabłoński, wiceprezydent, p. Ilski, senatorowie i posłowie województw małopolskich i całej Rzeczypospolitej, oraz dziennikarze ze wszystkich prawie miast polskich. Pierwszy przemówił prezydent miasta, p. Neuman, który przemówienie swe zakończył okrzykiem: „Niech żyje Najjaśniejsza Rzeczpospolita Polska!

Z kolei imieniem Targów Wschodnich przemówił prezes komitetu wykonawczego Turski. „Zebraliśmy się, — mówił między innemi — pracownicy wszystkich gospodarczych działów, obywatele wszystkich ziem Rzeczypospolitej, aby okrzyknąć całemu światu, że niema siły i zręczności, któreby nam przeszkodzić zdołały w skoordynowaniu naszego życia gospodarczego“. Zwracając się potem w języku francus-

kim do gości i reprezentantów państw zagranicznych, p. Turski zaznaczył, że obecność ich jest dowodem, że rządy krajów, które utrzymują z Polską przyjazne stosunki ogspodarcze, oceniają doniosłe znaczenie tego miasta z punktu widzenia międzynarodowej wymiany dóbr oraz doniosłości tej placówki, która stworzyła swoje Targi w myśl wytknięcia szlaku handlowego między Zachodem i Wschodem właśnie przez Lwów.

Wystawa w Gnieźnie. Urządzenie Wystawy Rolniczo - Przemysłowo - Rzemieślniczej w Gnieźnie zbiega się z obchodem 900-ej rocznicy koronacji Bolesława Chrobrego, połączonego z odsłonięciem pomnika wielkiego króla w obecności głowy państwa, rozmaitych dygnitarzy świeckich i kościelnych, jakoteż wobec licznych rzesz Polski, które z całego kraju na dzień 13 września zjadą, ażeby uczestniczyć w tej wspaniałej uroczystości, a równocześnie zwiedzić tę część kraju, którą słusznie nazywamy kolebką narodu polskiego.

Wystawa prób oraz katalogów w Galacu. Przy Konsulacie Rzeczypospolitej Polskiej w Galacu (Rumunja) istnieje stała wystawa prób oraz katalogów przemysłu polskiego. Zadaniem Konsulatu jest zamieszczenie w najpoczytniejszych czasopismach tamtejszego okręgu stałych ogłoszeń, zachęcających do zwiedzenia tej wystawy, udzielanie informacyj i rozdawanie prospektów i katalogów. Aby akcja ta mogła wydać jaknajkorzystniejsze rezultaty, konieczną jest współpraca zainteresowanych czynników, mianowicie uzupełnianie znajdujących się już wzorów, stałe przesyłanie wzorów przez firmy, które jeszcze nie uczestniczą, nadsyłanie jak największej ilości katalogów oraz prospektów.

Notatki

Komornicy sądowi! (W sprawie opieszałości komorników sądowych, otrzymujemy od firmy „Pol" następujące pismo, które poniżej zamieszczamy. — Redakcja.)

Dr. adwokat B. w Poznaniu. Poznań, d. 4 września 1924 r.

Szan. Firma
„P O L"
w Poznaniu
Grobla 14.

W sprawie przeciw B. i K. donoszę uprzejmie, że już 23 czerwca 1925 r. wniosłem o egzekucją przeciwko pozwanym, lecz dotąd nie mam od komornika sądowego żadnej wiadomości.

Komornika sądowego zamonitowałem o spieszne załatwienie.

Z poważaniem
Za adwokata Dr. B.
(podpis.)

Jest zrozumiałem, że jeżeli dłużnik, wiedząc o skardze i zapadłym wyroku i mając czas kilku miesięcy, zanim komornik łaskawie zgłosi się do niego, ma dostatecznie czasu do „przygotowania się" na bądź co bądź nie miłe odwiedziny, i postara się o to, ażeby odwiedziny te były z negatywnym rezultatem.

Jeżeli nie nastąpi rychło radykalna reforma w tym względzie, celem uproszczenia i r y c h ł e g o ściągania pretensji, zwłaszcza mniejszych kwot (do 500 zł), natenczas nie należy się dziwić, że szereg firm, zwłaszcza mniejszych, może popaść z tego powodu w trudności.

Pozatem także i wysokie koszta adwokackie i przewlekłość sprawy odstraszają niejednego do wytoczenia skargi, zwłaszcza przy sumach mniejszych.

Nasza Izba Przemysłowo-Handlowa, oraz inne organizacje zawodowe, winny zająć się tą sprawą.

— mki

Podatki płatne wekslami. Z powodu kryzysu życia gospodarczego, który kraj nasz przeżywa w ostrej formie, część płatników nie jest zdolna uiścić mimo najdalej posuniętej lojalności podatków w terminie. Położenie to pogorszyło się obecnie skutkiem stosowania przez Bank Polski, daleko idących restrykcji kredytowych (w stosunku do handlu o 50 procent).

Jak informuje Związek Towarzystw Kupieckich w Bydgoszczy, wystąpiły sfery kupieckie do Ministerstwa Skarbu z projektem, aby Urzędy Skarbowe przyjmowały od zalegających płatników weksle, które mogłyby być dyskontowane w Banku Polskim. Nałożone ewentualnie sekwestry winny być z chwilą przyjęcia weksli zniesione.

Przyjęcie podanego powyżej projektu oznaczałoby doniosłą pomoc dla naszego życia gospodarczego, to też miejscowe sfery kupieckie wyrażają nadzieję, że projekt ten spotka się z uwzględnieniem ze strony czynników rządowych.

Lotnicze znaczki pocztowe. Generalna Dyrekcja Poczt i Telegrafów wprowadziła w obieg pocztowe znaczki lotnicze wartości: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 30 i 45 groszy.

Rysunek znaczków lotniczych wyżej wyszczególnionych wartości o wymiarze 24,5×19,5 mm. przedstawia samolot w locie nad Warszawą z widokiem zamku i kolumny króla Zygmunta III. Po obu stronach widoku umieszczono ramkę ornamentacyjną w stylu renesansowym, u góry napis: „Poczta polska", u dołu godło państwa, napis: „Lotnicza" na wstędze i cyfry oznaczające wartość znaczka.

Kolor znaczków: 1 gr niebieski, 2 gr pomarańczowy, 3 gr ciemno-pomarańczowy, 5 gr bronzowy, 10 gr szaro-zielony, 15 gr fioletowy, 20 gr zielony, 30 gr czerwony, 45 gr ciemno-fioletowy.

Znaczki lotnicze służą do uiszczenia dopłaty za przewóz lotniczy przesyłek listowych.

Przemysł papierniczy w Kanadzie. „Dominion Bureau of Statistics" ogłasza następujące dane o stanie przemysłu papierniczego w Kanadzie.

W r. 1924 czynnych było 115 papierni, z czego wytwarza papier 69 fabryk.

Produkcja papieru tych 69 fabryk wynosiła 1,7 milj. ton, wartości 133,4 milj. dolarów.

Wywóz papieru i wyrobów papierowych przedstawiał wartość 99,2 milj. dol., przeważnie papieru gazetowego. Głównym odbiorcą tego papieru były Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

Handel zagraniczny Szwecji. W ciągu sześciu pierwszych miesięcy r. 1925 wartość towarów eksportowanych ze Szwecji osiągnęła 574.330 tys. k. sz., t. j. o 66.670 tys. k. sz. więcej, niż w analogicznym okresie r. ub. podczas gdy wartość importu wynosiła 676.090 tys. kor. sz. t. j. o 11.910 tys. k. sz. mniej, niż w pierwszem półroczu 1924. Bilans handlowy Szwecji za omawiane półrocze zamyka się niedoborem w wysokości 101.660 tys. kor. sz., wobec 156.250 tys. k. sz. niedoboru za pierwsze półrocze 1924. W ciągu maja i czerwca daje się zauważyć pewne polepszenie w sytuacji handlu zagranicznego Szwecji. Bilans za mie-

siąc czerwiec jest już aktywny, przyczem nadwyżka wynosi 27.230 tys. k. sz.

Wydawnictwa gazetowe w Stanach Zjednoczonych. Według najnowszych obliczeń statystycznych zużywa najwięcej papieru na świecie Ameryka Północna.

W r. 1920 wyniosła produkcja na głowę mieszkańca w Stanach Zjednoczonych 148 ang. funt., w Anglji 76, w Niemczech 45, w krajach skandynawskich 12, a w Rosji tylko 6 funtów. Przeszło jedna trzecia ogólnego zapotrzebowania papieru w Ameryce przypada na wydawnictwa pism. To też wychodzi obecnie w St. Zjednoczonych około 22 000 gazet i czasopism. Z tego przeszło 2000 jako osobne gazety w języku angielskim. Wydania niedzielne drukowane są w nakładzie przeszło 22 miljonowym, powszednie zaś w przeszło 33 miljonowym nakładzie. Obliczono, że na 3,5 mieszkańców przypada w Ameryce jeden numer dziennika.

Objętość gazet zwiększa się z roku na rok. W 1924 r. gazety o nakładzie powyżej 100,000 egz. zawierały przeciętnie 28 stron objętości, wydania niedzielne zawierały 103 strony. Do wydania niedzielnego „New York Times" z października 1924 spotrzebowano 877 tonn papieru.

W ostatnim roku wyprodukowano w Ameryce Północnej papieru gazetowego 2,900,000 tonn. W 1848 roku dzienna produkcja nowej maszyny papierniczej wyniosła 1 tonnę papieru, dziś nowoczesna maszyna papiernicza produkuje w ciągu 24 godzin 100 tonn papieru. Chińczyk czerpie ręcznie dziennie 1200 arkuszy. Na produkcję jednego człowieka przy nowoczesnej maszynie papierniczej przypadnie obecnie dziennie 700,000 arkuszy.

Stosunki handlowe z zagranicą. Związek Eksporterów - Importerów w Stockholmie proponuje polskim firmom, zainteresowanym w nawiązaniu stosunków handlowych ze Szwecją, zarówno w kierunku eksportu jak i importu, nadesłanie ofert ze szczegółowem podaniem artykułów, jak również referencyj bankowych i handlowych celem umieszczenia takowych bezpłatnie w oficjalnym organie tegoż Związku „Svensk Export".

Oferty należy nadsyłać pod adresem Miejskiego Urzędu Targu Poznańskiego.

Izba Handlowa w Londynie proponuje pośrednictwo przy nawiązaniu stosunków eksportowo - importowych firm polskich z rynkiem angielskim. Odpowiednie deklaracje, które należy dokładnie wypełnić, można otrzymać w Miejskim Urzędzie Targu Poznańskiego, gdzie jest również do przejrzenia lista eksporterów.

Miejski Urząd Targu Poznańskiego otrzymał z zagranicy cały szereg informacyj handlowych oraz wydawnictw adresowanych ze wszystkich krajów Europy. Firmy polskie zainteresowane w nawiązaniu stosunków z zagranicą, zechcą przejrzeć powyższe informacje w Dziale Zagranicznym Targu w Poznaniu.

Utworzenie Konsulatu tureckiego we Lwowie. Tureckie Ministerstwo Spraw Zagranicznych postanowiło utworzyć stały konsulat we Lwowie.

W Izbie Przymysłowo - Handlowej w Poznaniu jest do przejrzenia sprawozdanie o przebiegu Targów Handlowych w Lille, które się odbyły w kwietniu br.

(Komunikat Izby Przem.-Handl. w Poznaniu.)

Traktat handlowy z Szwecją. W dniu 15 lipca b. r. wszedł w życie polsko - szwedzki traktat handlowy i nawigacyjny, podpisany w Warszawie 2 grudnia 1924 r. Jest on oparty na klauzuli największego uprzywilejowania, jak zwyczajnie wszystkie traktaty handlowe Polski zawarte z obcemi państwami. Lecz traktat ze Szwecją zawiera odmienne postanowienie, nie spotykane jeszcze w traktatach handlowych Polski, a mianowicie w art. III. w zakresie dopuszczenia osób prawnych do działalności na terytorjum drugiej strony. Szwedzkie spółki będą mogły zakładać swe filje i działać w Polsce, przyczem przewidziane są pewne ograniczenia w stosunku do spółek o charakterze o użyteczności powszechnej oraz do spółek finansowych i ubezpieczeniowych. Takie zastrzeżenia zawierają również inne traktaty Polski. Polskie spółki natomiast nie będą mogły korzystać z powyższych praw na terenie Szwecji. Polska zgodziła się na ten brak wzajemności po pierwsze z uwagi na ustawodawstwo szwedzkie, które nie zezwala obcym spółkom na działalność w kraju, a po drugie dlatego, że Szwecja żadnemu państwu nie przyznała tego przywileju, tak, że Polska jest na równych prawach wobec innych państw. — Lecz, bądź co bądź za koncesję dla spółek szwedzkich w Polsce brakuje odpowiedniego równoważnika i obawiamy się, że tu znów — jak to tak często! — rząd polski nie dopilnował należycie interesu Polski.

Traktat obowiązuje na przeciąg jednego roku; nadal zostanie przedłużony milcząco, o ile nie zostanie wypowiedziany.

Na zasadzie art. XXI. traktat może być rozciągnięty na W. M. Gdańsk, co też nastąpiło dnia 17-go.

Traktat polsko - szwedzki ma szczególne znaczenie wobec wojny gospodarczej z Niemcami. Artykuły szwedzkie będą mogły zastąpić niejeden towar niemiecki, którego import z Niemiec jest zakazany. Chodzi przedewszystkiem o maszyny, które Szwecja jako kraj wysoce uprzemysłowiony wywozi. Polska natomiast, która posiada nadmiar zboża, węgla, nafty, znajdzie nowy rynek zbytu w Szwecji.

W tym celu dopomogą też ulgi taryfowe na kolejowych transportów węgla na Gdańsk. (sp.)

Niepalny celluloid. Sprawa otrzymania niepalnego celluloidu była do tego czasu przedmiotem długoletnich doświadczeń i prób, które pozostawały bez dodatnich wyników. Coprawda udało się otrzymać filmy niepalne, lecz cena tychże była tak wysoka, że powyższy sposób nie nadawał się do produkcji na dużą skalę.

W ostatnich czasach chemik Karol Schmidt z Würzburga otrzymał materjał, co do swych przymiotów podobny do cellulozy, który jednak wytrzymuje temperatury od 60 do 75°. Jest to ciało kolloidalne, które otrzymać można z odpadków, dzisiaj bezwartościowych wielkiego przemysłu. Podobno koszta wytwórczości będą niewysokie.

Rozmaitości.

Amundsen ma przeprosić Niemcy. — Tak żądają księgarze niemieccy. „Welt am Montag" podaje krytycznej ocenie stanowisko księgarzy niemieckich wobec Amundsena.

Otóż norweskie wydawnictwo „Narsk Lufseiladsforening" zwrócił się do monachijskiego księgarza-wydawcy p. J. Lehmann'a, proponując mu prawa nabycia i przetłómaczenia nowej książki Amundsena „Lot do bieguna północnego". Lehmann zażądał oświadczenia od Amundsena, iż żałuje stanowiska, jakie zajmował w czasie wojny wobec Niemiec.

List Lehmann'a przedrukowano bez komentarza w organie księgarzy niemieckich „Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel". Oznacza to, że wszyscy wydawcy niemieccy solidaryzują się z Lehmannem.

Powyższe stanowisko jest może niemądre, ale szczere. Wiadomo, że krótko przed wojną policja pruska zakazała Amundsenowi wykładu w Flensburgu do pobratymczych, Duńczyków, uciskanych przez Prusaków. Zakaz ten narobił dużo wrzawy w świecie kulturalnym. Podobnem echem odbija się dziś stanowisko księgarzy niemieckich wobec Amundsena.

Zaznaczyć należy, że prasa niemiecka i politycy niemieccy w zupełnem przeciwieństwie do księgarzy reklamowali Amundsena, a raczej jego wyprawę, w celach niemieckiej propagandy. Starano się wmówić światu, że lot dokonany mógł być tylko dzięki motorom rzekomo niemieckiego wynalazku. Ostatnio Amundsen miał Niemcom pomóc do zachowania warsztatów Zepelinowskich, które w myśl Traktatu Wersalskiego miały bypć zburzone. Militarystyczne cele ukrywano, podsuwając Amundsenowi ofertę nowej podróży do bieguna przy pomocy Zeppelina. Tymczasem prawdziwe oblicze Niemiec wobec Amundsena odkryli księgarze.

Dyktowanie listów z Europy do Ameryki. Zawrotne już wprost postępy czyni technika w dniach naszych! Najnowszy, o którym donoszą pisma europejskie zarówno jak i amerykańskie, oznacza wielki przełom w dziedzinie telegrafji. Inżynierowi D-rowi Kurtowi Stille Berlińskiego Towarzystwa Telegraficznego udało się po ośmnastoletnich mozolnych eksperymentach wynaleść nowy, niezmiernie ciekawy sposób — telegraficznego przenoszenia tonów na największe odległości. Proceder odbywa się w następujący sposób.

Tony wysyłane za pomocą mikrofonu budzą prąd elektryczny, przechodzący przez zwoje małego elektromagnesu. Tutaj megnetyzm, odpowiednio do rytmu prądu elektrycznego, a więc i rytmu drgań głosowych, na przemian wzmacnia się lub słabnie. Stąd zaś w tychże samych odcieniach rytmicznych przenosi się na drut, biegnący obok elektromagnesu. Po skończonym dyktacie, cała mowa lub zagrany utwór muzyczny znajduje się w zupełnie — niewidzialnym piśmie magnetycznem na drucie elektrycznym. Stosując opisany tu proceder w sposób odwrotny, wywołuje się przemianę drgań magnetycznych w akustyczne(czyli cały dyktat staje się słyszalny.

Niema oczywiście ten nowy wynalazek nic wspólnego z gramofonami, gdyż nie chodzi tu o żadne mechaniczne rycie tonów w płytę woskową, lecz o zupełnie niedosłyszalny proceder elektromagnetyczny. Dlatego też odpadają wszelkie szmery, właściwe gramofonowi. Aparat do dyktowania elektromagnetycznego jest niesłychanie prosty i umożliwia dyktat 25 do 30 stronic pisma maszynowego naraz, gdy płyta gramofonowa musiałaby dla tego samego dyktatu być kilkakrotnie zamieniana. Dotychczasowe próby wykazły, że można aparat ten przyłączyć zarówno do zwyczajnej linji telegraficznej jak do telegrafu bez drutu. Udało się też już podyktowanie listu z Berlina do Nowego Yorku.

Wydawnictwa nadesłane.

„Kupiec". Ukazał się Nr. 33 „Kupca", tygodnika kupiecko - przemysłowego, wychodzącego w Poznaniu, który poświęcony został V. Targom Wschodnim. Znajdujemy w nim następujące artykuły: Przed otwarciem V. Targów Wschodnich we Lwowie. Głosy wybitnych znawców polityki gospodarczej o Targach Wschodnich. Pięć lat Targów Wschodnich. Zagadnienie celowości targów wogóle, rola targów w Polsce. Targi Wschodnie we Lwowie (Prof. K. Petyniak - Sanecki). Targi Wschodnie wobec nowej fazy handlu Polski z Rosją. Komunikaty Targowe. Z dnia. Ruch w organizacjach. Zapytania i odpowiedzi w sprawie krajowych źródeł dostawczych. Konjunktury. W dziale spożywczym znajdujemy dalsze artykuły: Położenie naszego piwowarstwa. Drobne wiadomości. Z rynku towarów kolonjalnych i spożywczych.

Ogłoszenia: $^1/_1$ strona 80 zł. $^1/_2$ str. 40 zł. $^1/_4$ str. 20 zł. $^1/_8$ str. 10 zł. $^1/_{16}$ str. 5 zł. $^1/_{32}$ str. 2.50 zł. Na str. I okł. 100%, na stronie II, III i IV okł. 50% więcej. Dla poszuk. posad 50% opustu. Numery okazowe i dowodowe opłaca się. Ogłoszenia przyjmuje się do środy rana godz. 9.

Przedpłata kwartalna 4,50 zł miesięczna 1.50 zł. z dostawą w dom. Numer pojedyńczy 50 groszy.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 202 868. Nakładem „Hurtowni Drukarskiej", Tow. Akc. w Poznaniu, Stary Rynek nr. 4. Telefon 2555. Redaktor: Teodor Kryg w Poznaniu.

Drukarnia Polska Tow. Akc. w Poznaniu.